

Miljö- och energidepartementet
Regeringskansliet
m.remissvar@regeringskansliet
anna.m.carlsson@regeringskansliet.se

Yttrande över Energimarknadsinspektionens rapport Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el (Ei R2018:06)

(er ref M2018/01132/Ee)

Länsstyrelsen i Södermanlands län har beretts möjlighet att lämna synpunkter på Energimarknadsinspektionens rapport Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el (Ei R2018:06).

Inledning

Vi vill för det första välkomna arbetet som Energimarknadsinspektionen har gjort i syfte att förbättra beslutsunderlagen vid stamnätsinvesteringar. Genomgången av vilka effekter som bör inkluderas i en samhällsekonomisk analys är genomtänkt och pedagogisk uppställd. Det finns i många delar ett tydligt syfte och förklaring till varför de effekter som valts ut ska ingå i kalkylen. Trots detta vill vi framhålla brister i rapporten som Länsstyrelsen anser gör förslaget ofullständigt.

Länsstyrelsen vill därför kommentera följande delar av utredningen,

- förslaget till underlag är inte tillräckligt bred för att vara ett tillräckligt beslutsunderlag,
- antaganden om systemkapaciteten är otillräckliga,
- lönsamhetskriteriet uppfyller endast direkt monetära värden,
- avsaknad av fokus på hållbar tillväxt.

Förslaget till underlag är inte tillräckligt bred för att vara ett tillräckligt beslutsunderlag

Investeringar i infrastruktur i elnät, motorvägar och järnvägsspår är viktiga för ett läns utveckling. Detta gäller särskilt ett län som Södermanland där arbetslösheten är hög, utbildningsnivån låg och infrastrukturen är underutvecklad. Tillsammans med länets olika aktörer har länsstyrelsen identifierat kraftförsörjningen som ett utvecklingsområde som

måste förbättras under överskådlig tid om etableringar av framförallt större verksamheter ska kunna ske i länet.

Södermanland, med sitt strategiska läge mellan flera storstadsregioner och sin närhet till Stockholm, borde ha bättre förutsättningar för att vara ett attraktivt etableringslän än vad fallet är i dagsläget. En brist som har uppmärksammats av länets aktörer är tillgången på effekt från regionnätägaren, vilket skapat en flaskhals för de lokala nätbolagen. Det leder i sin tur till uteblivna investeringar som länet är i stort behov av.

Länsstyrelsen bedömer att den föreslagna modellen inte på ett tillräckligt heltäckande sätt belyser denna typ av brist. Bristen av analyser som pekar på alternativkostnader för uteblivna investeringar menar vi bör kompletteras i rapporten om kalkylerna fullt ut ska kunna användas i beslutsunderlag. Kostnads- och nyttoanalyser är ett sätt att kvantifiera om en investering är samhällsekonomisk lönsam. Vår erfarenhet är dock att denna typ av analys, även om det i delar har kvalitativa anslag, endast orkar beskriva direkt kvantitativa bedömningar som i de flesta fall enbart uttrycks i monetära termer.

I sin nuvarande utformning riskerar den samhällsekonomiska analysen att helt missa värden som skulle ge en vidgad och heltäckande bedömning om investeringens lönsamhet ur ett bredare samhällsperspektiv så att alla Sveriges län kan ges motsvarande förutsättningar att utvecklas som storstadsregionerna. Vi menar därför att kalkylen behöver kompletteras med bedömningar av rättvisefrågor och fördelningsmässiga konsekvenser för hela landet.

Antaganden om systemkapaciteten är otillräckliga

Historiskt har vi generellt haft en mycket god tillgång till el vilket betytt att samhället inte haft behov av att ta särskilt hänsyn till elsystemet när man planerat och genomfört utvecklingsinsatser av olika slag. Elsystemet har tagits för givet i analyser av länets utvecklingsbehov.

Den föreslagna modellen tycks även den utgå ifrån att det redan finns tillräckligt med kapacitet och effekt i elnätet över hela landet. Detta framgår i formuleringar kring exempelvis systemtillräcklighet, kostnadseffektiv politisk måluppfyllelse och förstärkt överföringskapacitet. Samtliga tre bedömningsgrunder utgår från att befintligt elnät ska jämföras med investeringen i fråga. Det riskerar leda till att grundnätet inte kompletteras efter behov. Vi är nu i ett annat läge där vissa platser redan idag har eller hotas av tex effektbrist. Eftersom el är lösningen på många av våra samhällsutmaningar och en viktig del i den hållbara tillväxten måste vi säkerställa att denna resurs hanteras på klokast möjliga sätt. Med detta som bakgrund vill vi rent generellt peka på att detta synsätt måste finnas med när samhällsekonomiska analyser av investeringar görs.

Ett alternativt sätt är att se en föreslagen investering som ett nollsummespel där investeringar i delar av nätet som bör förstärkas, utjämnas med en minskning av förbrukning i andra väl utbyggda regioner så att balans uppnås i hela systemet och inte enbart i delar av landet. På så sätt skulle mer fördelningsmässiga parametrar kunna användas i modellen i syfte att utjämna investeringarna i landet. Vi tror att ett sådant

synsätt skulle gynna exempelvis Södermanlands län som annars riskerar hamna i skuggan av investeringar som görs i storstadsregioner.

Lönsamhetskriteriet uppfyller endast direkt monetära värden

Samhällsanalysen kan användas på ett mindre bra sätt om man låter kalkylens analysresultat helt och hållet ta över beslutsfattandet. Vi vill lyfta farhågan att fokuset blir på att analysera lönsamheten i föreslagna projekt till skillnad från att identifiera möjliga lönsamma projekt utan föregående ansökningar. Nuvarande förslag reser frågor om risker för att mindre fokus blir på att identifiera nya projekt som skulle kunna vara lönsamma.

Det saknas alternativa analysmetoder som klarar att belysa sådana frågeställningar. Analogin skulle vara en förstudie i projekt som kan indikera samhällsnytta i stort men med hänsyn till möjligheter för regional utveckling. Vi ser inte hur nuvarande förslag har säkerställt sådana frågor ur ett regionalt perspektiv.

Avsaknad av fokus på hållbar tillväxt

Under punkt 5.5 tas analysens koppling till övriga politiska målsättningar upp. Vi tolkar det som att det finns en ambition att ha en bredare analysram när man ska analysera om ett projekt är samhällsekonomiskt försvarbart eller inte. Såsom utredningen framhåller så finns det skäl att särskilt värdera hur en infrastrukturinvestering kan bidra till politiskt uppsatta mål.

Den alternativa analysmetod som oftast föreslås är så kallad multikriterieanalys. Multikriterieanalys är ett sätt att göra strukturerade jämförelser av fördelar och nackdelar med ett förslag. Skillnaden är att man istället för att ge effekterna monetära värden använder någon annan typ av viktningssystem för att illustrera vilken betydelse olika effekter har för samhället. På det sättet slipper man ge monetära värden till osäkra eller svårvärderade effekter. Vi föreslår därför att rapporten kompletteras med ett förslag till alternativa analysformer som ger ett mer komplett beslutsunderlag för beslutsfattarna.

Länsstyrelsen ser redan idag svårigheter med att få fram heltäckande information om läget i länet. Det är därför viktigt att Energimarknadsinspektionens rapport tar hänsyn till de brister i underlagen som vi påpekat i detta svar och på så sätt kan utgöra ett viktigt steg i rätt riktning mot bättre förutsättningar för länet att utvecklas.

2018-09-12

100-4526-2018

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Liselott Hagberg efter föredragning av chef för verksamhetsstyrning och stöd Andres Delgado. I beredningen har länsråd Claudia Gardberg Morner, miljövårdsdirektör Anneli Fiskesjö, samhällsbyggnadsdirektör Åke Johansson och landsbygdsdirektör Johan Varenius. Värdefulla synpunkter har även inhämtats från Regionförbundet Sörmland.

Liselott Hagberg

Andres Delgado Lopez